

Verslag landelijke netwerkdag OvD en AC Bevolkingszorg

15 maart 2019 Ede

Bovenregionaal samenwerken betekent samen werken, samen leren en elkaar kennen, ook buiten crises om. Vanuit die gedachte werd op 15 maart 2019 door het IFV-programma *Vakbekwaamheid bevolkingszorg* een netwerkdag georganiseerd voor alle (piket)functionarissen officier van dienst en algemeen commandant bevolkingszorg.

Opening netwerkdag

De ochtend werd geopend door Robert Reus, de coördinerend gemeentesecretaris in de Veiligheidsregio Noord-Holland Noord en tevens portefeuillehouder vakbekwaamheid bevolkingszorg binnen het Landelijk Netwerk Bevolkingszorg.

Verminderd zelfredzamen ten tijde van rampen en crises: de overheid een zorg?

Na de opening was het de beurt aan Marije Bakker, onderzoeker crisisbeheersing bij het Instituut Fysieke Veiligheid. Marije nam de aanwezigen mee in de belangrijkste conclusies uit het onderzoek naar [verminderd zelfredzamen ten tijde van rampen en crisis](#) en factoren die verminderde zelfredzaamheid beïnvloeden. Specifiek ging Marije in op de problemen die bepaalde doelgroepen ervaren in de alarmerings- en informatiefase, de handelingsfase en de nafase, en de verantwoordelijkheid van de overheid in deze fasen. Op de vraag of er juridisch meer moet worden vastgesteld, is het oordeel van de onderzoekers dat dit niet zo zinvol is.

Hulpverleningsorganisaties zijn behoorlijk in staat om zorg te verlenen. De aanbeveling wordt gedaan om verplichtingen voor het alledaagse waar te maken, zodat dit ook voordeel kan opleveren in een onverhoopte crisissituatie.

In gesprek

Na de inleiding ging de dagvoorzitter het gesprek aan met de aanwezigen aan de hand van een aantal vragen.

Hoe krijg je als bevolkingszorg zicht op verminderd zelfredzamen in het bron- en effectgebied?

Een van de aanwezige regio's heeft geprobeerd dit vanuit de WMO te organiseren. Hierbij spelen echter privacy-aspecten spelen een rol. Daarnaast geeft dit geen 100% garantie dat je alle verminderd zelfredzamen bereikt. Een andere regio is aan het onderzoeken of ze deze informatie kunnen achterhalen uit de informatiesystemen van zorgcentrales. Dit blijkt ook een lastig proces, want de zorgcentrales hebben hier geen baat bij. Aandacht wordt gevraagd voor periodiek overleg met zorg, welzijn en woningcorporaties. De laatsten hebben meestal wel zicht op de verminderd zelfredzamen, maar hoe krijg je deze informatie 24/7 beschikbaar?

Wie is verantwoordelijk voor de zorg aan verminderd zelfredzamen en wat houdt deze verantwoordelijkheid in?

We zijn er gezamenlijk verantwoordelijk voor, multidisciplinair, ieder vanuit een eigen zorgplicht. Soms kan GGD/GHOR ondersteunen en in andere gevallen de woningbouwverenigingen. Daarnaast zien we ook dat burens, familie en/of vrienden de zorg al heel snel overnemen.

Stichting Salvage gaf aan bij grote incidenten samen op te trekken met bevolkingszorg. Maar als het gaat om verminderd zelfredzamen zitten zij soms ook met de handen in het haar. Hoe ga je met deze doelgroep om?

De netwerken zijn er, maar soms moet je mensen onderbrengen voor de nacht. Kies je dan voor een regulier hotel of zorghotel? Hoe krijgen we de juiste persoon op de juiste plek en hoe koppelen we ze aan de juiste instantie? Je kan op voorhand dingen vastleggen, maar er blijven grijze gebieden.

Wat betekent de aanwezigheid van verminderd zelfredzamen voor de opvang en zorg op de opvanglocatie?

Regio's die samenwerken met het Nederlands Rode Kruis (NRK) geven aan daarmee af te stemmen. Echter, het NRK geeft zelf aan wel de handjes te leveren op de opvanglocatie, maar niet de dagdagelijkse zorg. Het NRK doet wel 'kunst- en vliegwerk', maar dat is eigenlijk niet de bedoeling.

Verslag landelijke netwerkdag OvD en AC Bevolkingszorg

15 maart 2019 Ede

Naar aanleiding van een brand in een woonzorgcentrum geeft een regio aan dat familie vaak wel voor de eerste uren beschikbaar is, maar niet langer. Het is een behoorlijke klus voor gemeenten en samenwerkende partijen om zorg in nafase goed te organiseren. Deze bewoners zijn thuis wel zelfredzaam door de zorgvoorzieningen, maar deze zijn niet beschikbaar in een hotel. Het regelen van de zorg bij deze brand heeft de gemeente behoorlijk wat geld gekost.

Een grote gemeente deelt de ervaringen rondom winteropvang, waarbij bevolkingszorg is ingezet. Daklozen met diverse problemen werden daarbij opgevangen in een sporthal. Eigenlijk werden daarbij al snel de grenzen bereikt van wat mogelijk is een sporthal. De gemeente heeft daarom afstemming gezocht met het Nederlands Rode Kruis en de (overbelaste) GGD. Wie gaat dit oppakken? Wat kan je aan en wat kan je niet aan? Advies is om de verantwoordelijken te blijven opzoeken en elkaar aan te spreken op verantwoordelijkheden. Uiteindelijk was het primair een medisch probleem. De GGD heeft daarom verantwoordelijkheid overgenomen van bevolkingszorg op de opvanglocatie.

Een andere regio geeft aan dat de mensen die uiteindelijk nog in de opvanglocatie zitten, ook echt minder zelfredzaam zijn. Ze kunnen vaak niet goed voor zichzelf zorgen, hebben behoefte aan medicijnen, en dergelijke. Advies is om hier aan de voorkant met de multidisciplinaire partners meer aandacht aan te besteden. Wat heb je nodig op de opvanglocatie?

Moet je deze zorg aan verminderd zelfredzamen voorbereiden of zou je kunnen volstaan met improviseren? Als je voorbereidt, stop je met nadenken. De aanwezigen zijn dus voor improviseren. Daarmee voorkom je ook de uitspraak "het staat in het protocol, dus ik ga dit voor je doen!" Maar als gemeente kom je er niet meer mee weg als je niks hebt voorbereid. De vraag is in hoeverre. Je kan wel een deel voorbereiden door het netwerk in kaart te brengen, wie je kan helpen (bijvoorbeeld thuiszorg, WMO). Als je die kan bereiken, kan je een hoop improviseren.

Het eerste deel van het plenaire programma werd afgesloten door de blinde pianist Bert van den Brink. Al improviserende nam Bert de aanwezigen mee in zijn gedachten over de discussie in het eerste uur, in zijn ervaringen als visueel beperkte in het dagelijkse leven, maar ook in zijn eerste ervaring met NL-Alert. Een brand bij een vuilverbranding in Varsseveld.

Mentale veerkracht van de hulpverlener

In het tweede deel van de ochtend nam Martijn Dame, hulpverleningspsycholoog en OvD Brandweer de aanwezigen mee in de mentale veerkracht van hulpverleners bij ingrijpende gebeurtenissen. Bij de hulpdiensten is hier vooraf en achteraf veel aandacht voor, maar bij bevolkingszorg staat dit nog in de kinderschoenen. Doel van de sessie is daarom:

- > bewustwording
- > begrijpen van principes van het brein en lichaam
- > prepareren in plaats van repareren
- > eigen reacties en die van anderen beter begrijpen
- > het versterken van veerkracht.

Mentale veerkracht is het vermogen om tijdens stressvolle omstandigheden, schokkende gebeurtenissen en tegenslagen de optimale prestatie te behouden, er nadien positief van te herstellen op zowel de korte als lange termijn, waarbij de motivatie en de daarbij behorende doelen worden behouden.

“Erken de signalen”, aldus Martijn. “Je bent ook maar een mens. Het is heel menselijk als iets je raakt en je daar tijdelijk last van hebt (slechter slapen, irritatiegrens sneller bereikt, concentratieproblemen). Deze signalen krijg je niet voor niets, sta jezelf toe er even last van te hebben.”

Na een toelichting o.a. op de oorzaken van stress, de werking van het brein, de onmogelijkheden van het brein en sociale steun, geeft Martijn een aantal tips en adviezen om veerkrachtiger te worden en te blijven:

Verslag landelijke netwerkdag OvD en AC Bevolkingszorg

15 maart 2019 Ede

- > Breinhygiëne:
  - Neem initiatief tot het doen en leren van nieuwe dingen.
  - Zorg voor voldoende nachtrust en ontspanning.
  - Richt je op wat wel kan in plaats van wat niet kan.
  - Beweeg genoeg in de frisse lucht.
- > Tips en adviezen ter plaatse:
  - Realiseer/accepteer je dat je iets ongewoons meemaakt.
  - Gun jezelf tijd om te herstellen (je bent niet ziek).
  - Neem bij emotie (fysiek) afstand.
  - Focus op het einddoel.
- > Tips en adviezen achteraf:
  - Bespreek de gebeurtenis na, ook emotioneel (evaluatie).
  - Zoek sociale steun (praten hoeft niet altijd).
  - Passieve ontspanners zullen daarbij wellicht alcohol gebruiken of roken of TV kijken.
  - Actieve ontspanners gaan lezen, muziek luisteren of bijvoorbeeld wandelen.
  - Vermijd het gebruik van (slaap-)middelen.

- > Tineke Tenten, coördinator bevolkingszorg Veiligheidsregio Gelderland Midden, en Susan van Petten, coördinator bevolkingszorg IFV, bespraken in hun workshop de dilemma's die spelen bij overdracht naar de nafase en welke landelijke hulpmiddelen daarbij beschikbaar zijn. Deze hulpmiddelen zijn te downloaden via www.ifv.nl/bevolkingszorg > tabblad nafase.
- > Jacinta Jansing, liaison medewerker van het Rode Kruis in de Veiligheidsregio Midden-West Brabant, ging nader in op het project Alarmeringstool. Doel van dit project is een systeem voor zorginstellingen in avond, nacht en weekend realiseren, waarbij de regio met behulp van Ready2Help vrijwilligers (burgerhulpverleners) binnen tien minuten kunnen ontruimen in geval van brand.
- > Marianne Heijndijk, adviseur Talent- en Leiderschapsontwikkeling IFV, stond twee keer stil bij de aandacht voor veerkracht bij de bevolkingszorg-functionarissen. Daarbij werd een toelichting gegeven op de e-module die door het IFV is ontwikkeld en die in combinatie met een training/ bijeenkomst aan diverse doelgroepen gegeven kan worden. Voor nadere informatie zie ook <https://www.ifv.nl/opleidingen/Paginas/Aandacht-voor-je-veerkracht-blended-learning.aspx>
- > Ten slotte was er in de laatste workshop aandacht voor het coördineren van spontane burgerhulpverlening. Susan van Petten, coördinator bevolkingszorg IFV en Ina Strating, Crisisinterventiedienst, namen het publiek mee in hun ervaringen rondom de brand in de Notenhout in Nijmegen, de actie '058 helpt' en HelpWad, maar ook andere incidenten in Nederland.

Meer informatie

Geïnteresseerd in de presentaties van de sprekers? Stuur een mailtje aan kennisevents@ifv.nl.

Workshoprondes

Tijdens de drie workshoprondes konden de deelnemers kiezen uit een aantal workshops.

- > Tijdens de workshops van Hermien Tepper, Veiligheidsregio Groningen, ging Hermien in op twee incidenten die zij als OvD Bevolkingszorg had meegemaakt: een brand op een cruiseschip en de ontruiming van een woon-zorgcomplex met behulp van burgerhulpverlening.
- > Jeffrey Heemskerk, adviseur crisisbeheersing Gemeente Westland, deelde zijn complexe dilemma's rondom de brand in een wooncomplex aan de Wittebrug in Poeldijk. In dit wooncomplex bevonden zich zelfstandig wonende ouderen en mensen met psychiatrische problematiek, die door de brand opeens verminderd tot niet-zelfredzaam werden.

www.ifv.nl/bevolkingszorg